

ΛΑΝΩ ΑΡΧΗ

Παρασκευή 8 Μαΐου 2026

Ώρα 19:00

Μεγάλη Αίθουσα Μεγάρου Φυσικής | Βιβλιοθήκη Νομικής Σχολής
Ε.Κ.Π.Α.

«Σχεδιάζοντας το Δικαίωμα στην Παιδεία»
Από τη Βαϊμάρη στην Αθήνα του '30

Επιμέλεια: Οργανωτική Ομάδα του Ομίλου Νομικής-Αρχιτεκτονικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ

19:00–19:10

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

19:10–19:25

«ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ»: ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ
ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ,
ΒΑΪΜΑΡΗ 1919

19:25–19:50

«ΆΡΘΡΟ 23: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ
ΔΙΚΑΙΩΜΑ»: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΕΓΕΡΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΚΤΙΡΙΩΝ, ΑΘΗΝΑ 1930

19:50–20:10

«ΠΡΩΙΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΣΤΕΓΑΣΗΣ»: ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ
ΣΧΟΛΕΙΩΝ 1895–1928

20:10–20:40

«ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ '30»: ΕΘΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
ΥΠΟ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ

20:40–20:50

ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

20:50–21:00

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΝΟΜΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ
Ε.Κ.Π.Α.

ΣΤΟ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
ΤΩΝ ΔΥΟ
ΣΧΟΛΩΝ

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Πηγή: Βιβλιοπωλείο Πολιτεία

Σπυρίδων Βλαχόπουλος
Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου
Νομικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α.

Πηγή: Archetype

Παναγιώτης Τουρνικιώτης
Ομότιμος Καθηγητής Θεωρίας Αρχιτεκτονικής
Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Αδαμαντία Γκλίνου, Πρόεδρος Ομίλου, Σπουδάστρια
Νομικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α.

Ιωάννης Καρτσωνάκης, Αρχιτέκτονας MSc,
Μεταπτυχιακός Σπουδαστής MA B.T.U.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ Α

«Δικαίωμα στην Παιδεία»: Μεταρρυθμίσεις στο Σύνταγμα και την Αρχιτεκτονική, Βαϊμάρη 1919

Η θέσπιση του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης και η ίδρυση της Σχολής του Μπάουχαους πραγματοποιήθηκαν σε μια περίοδο βαθιάς πολιτικής και οικονομικής αναταραχής ως συνέπεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Πηγή: Deutsche Welle

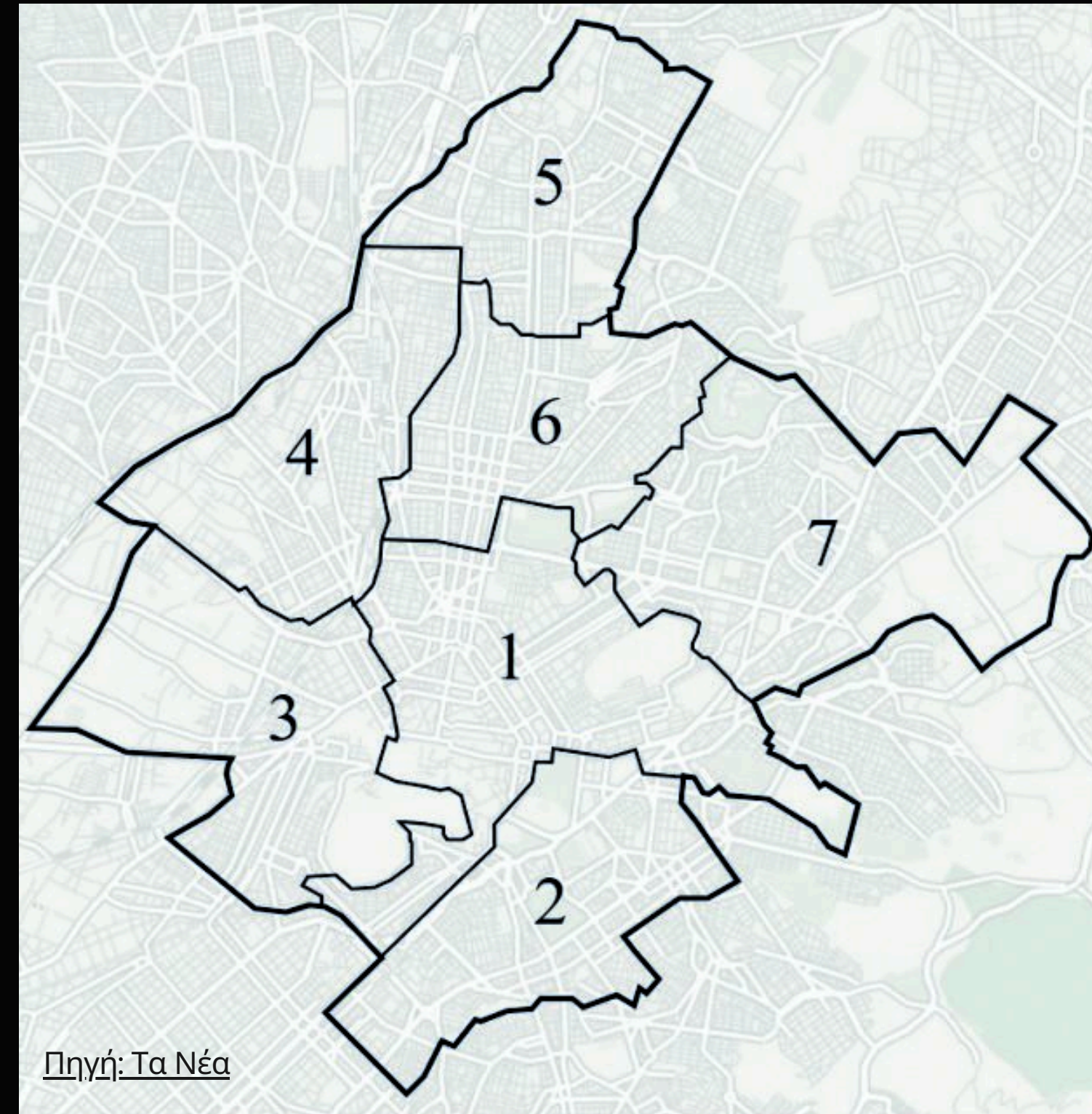
© Erna Wagner-Helmke/Ha

ΘΕΜΑΤΙΚΗ Β

**«Άρθρο 23: Εκπαίδευση ως Κοινωνικό Δικαίωμα»
Πρόγραμμα Ανέγερσης Σχολικών Κτιρίων, Αθήνα 1930**

Το Σύνταγμα του 1927, επηρεασμένο από τις συνταγματικές αρχές της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, εισαγάγει για πρώτη φορά τα κοινωνικά δικαιώματα στην ελληνική έννομη τάξη, κατοχυρώνοντας το Δικαίωμα στην Παιδεία.

Παράλληλα, νέοι αρχιτέκτονες και απόφοιτοι της νεοσύστατης Αρχιτεκτονικής Σχολής του Πολυτεχνείου εφαρμόζουν σε δημόσια Σχολεία τη μοντέρνα αρχιτεκτονική.

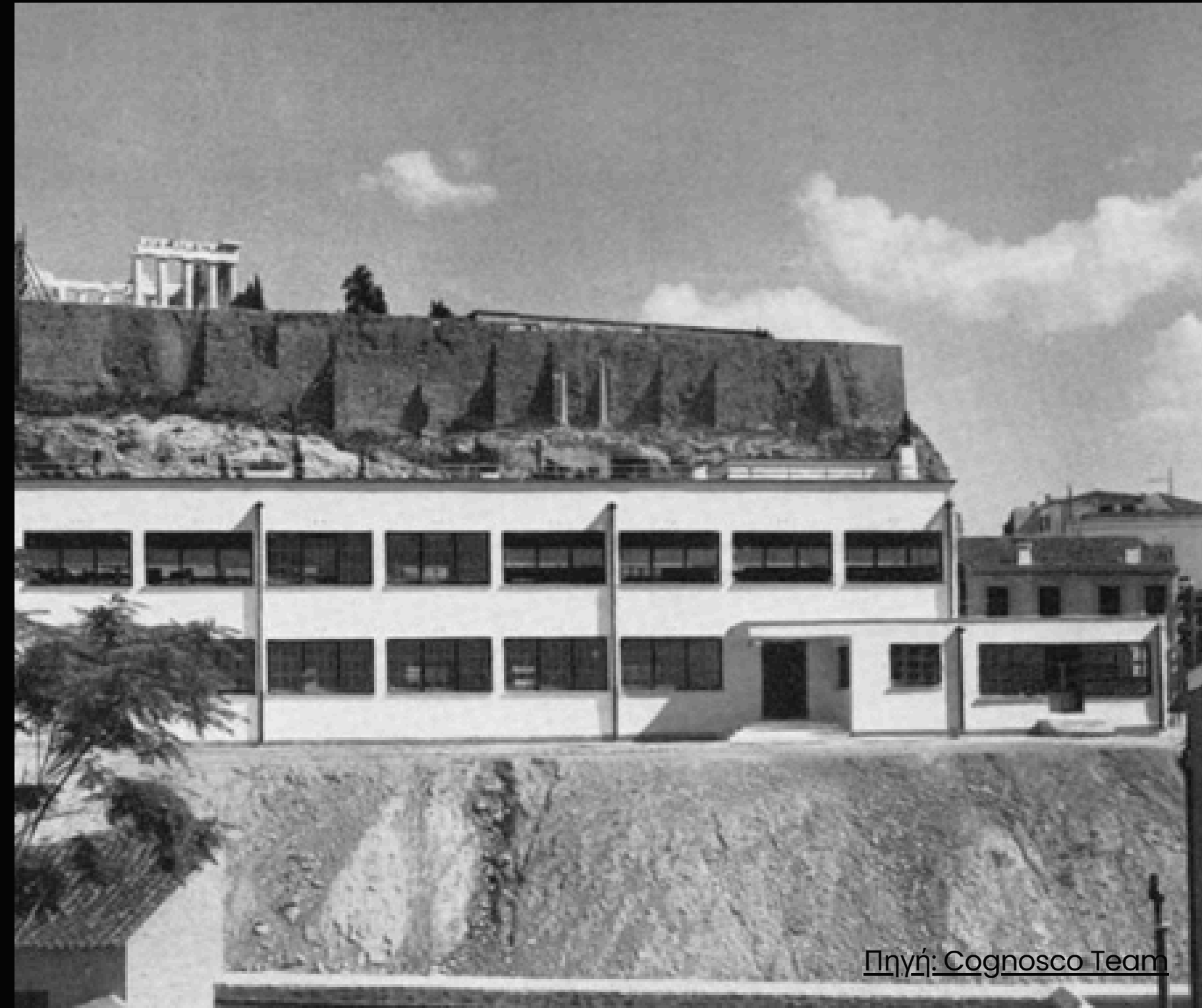

Πηγή: Τα Νέα

70° Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, Κουκάκι

Βρίσκεται στην οδό Καλλισπέρη 1 στο Κουκάκι, στην 1η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Πάτροκλου Καραντινού το 1931.

Σήμερα το Συγκρότημα στεγάζει και το 27ο Νηπιαγωγείο και 70ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών.

Πηγή: Cognosco Team

35^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, Εξάρχεια

Βρίσκεται στην οδό Κωλέττη 34 στα Εξάρχεια, στην 1η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Νικόλαου Μητσάκη το 1932.

Σήμερα το Συγκρότημα στεγάζει και το 95ο Νηπιαγωγείο, το 35ο Δημοτικό Σχολείο και το 5ο Εσπερινό Επαγγελματικό Λύκειο Αθηνών.

Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Μουσείου Μπενάκη

54°–55° Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, Πλατεία Βάθης

Βρίσκεται στην οδό Λιοσίων 42 στην Πλατεία Βάθης, στην 1η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Κυριακούλη Παναγιωτάκου το 1933.

Σήμερα το Συγκρότημα στεγάζει και το 106ο Νηπιαγωγείο, 54ο και 55ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών.

Άποψη Σχολείου με το κλιμακοστάσιο, Πηγή: Ιστοσελίδα Σχολείου

Κτήριο Καλλιτεχνικών Δραστηριοτήτων, «Μαράσλειο» Διδασκάλειο

Βρίσκεται στην οδό Μαρασλή 4 στο Κολωνάκι, στην 1η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Νικόλαου Μητσάκη τη δεκαετία του '30.

Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Μουσείου Μπενάκη

26° Γενικό Λύκειο και Γυμνάσιο Αθηνών, Κολωνάκι

Βρίσκεται στην οδό Μαρασλή 6 στο Κολωνάκι, στην 1η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Νικόλαου Μητσάκη τη δεκαετία του '30.

Είναι γνωστό ως Λύκειο Θηλέων «Αριστοτέλης».

Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Μουσείου Μπενάκη

Πειραματικό Σχολείο Πανεπιστημίου Αθηνών, Κολωνάκι

Βρίσκεται στην οδό Σκουφά 43 στο Κολωνάκι, στην 1η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων. Αποπειρατώθηκε το 1929.

Είναι γνωστό και ως Διδακτήριο «Σωκράτης».

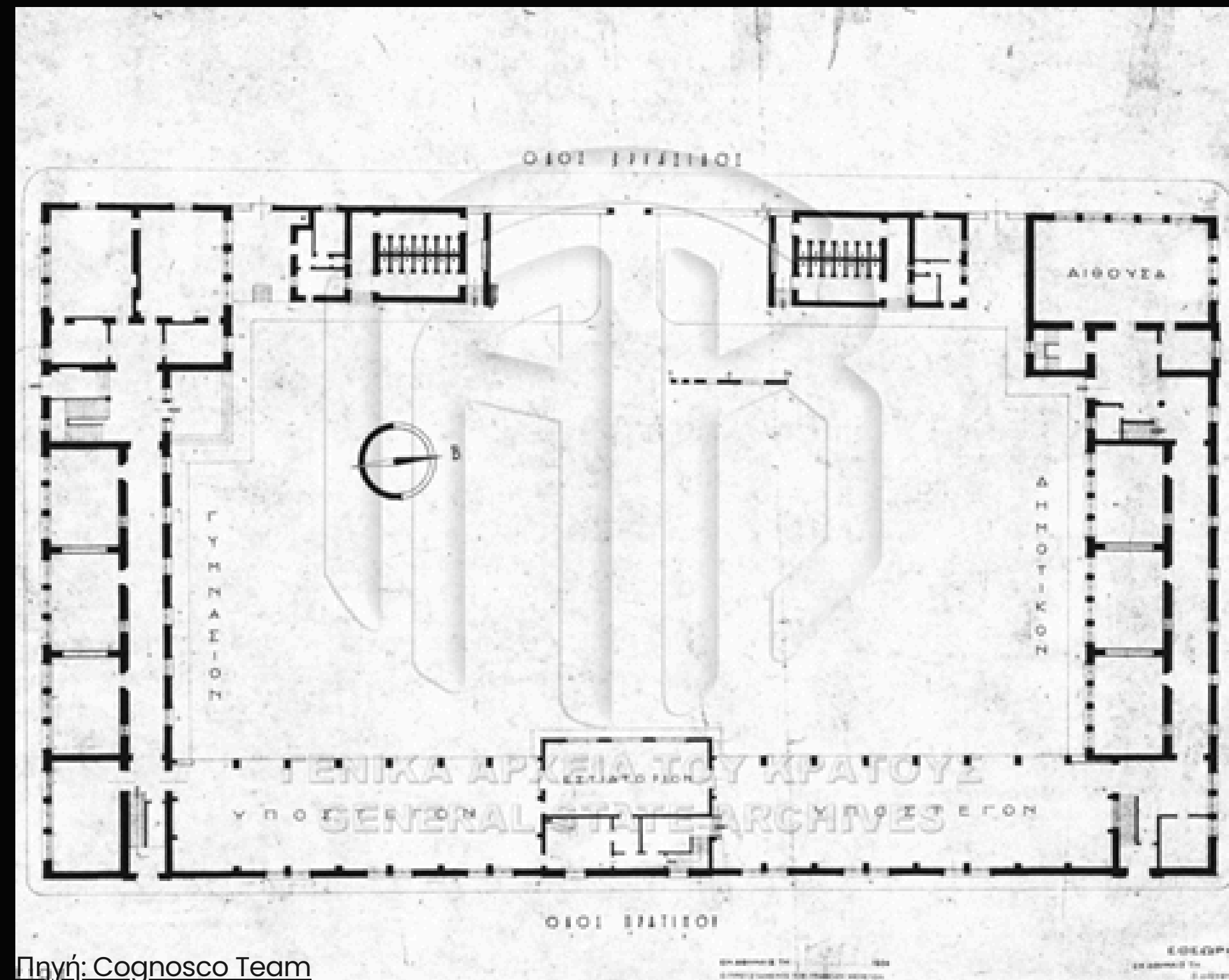
Πηγή: Ιστορία ΠΣΠΑ

Σχολικό Συγκρότημα, Παγκράτι

Βρίσκεται στο Παγκράτι, στην 2η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων και καλύπτει ένα οικοδομικό τετράγωνο περικλειόμενο από τις οδούς Σπύρου Μερκούρη, Στράβωνος, Πρατίνου και Δούριδος.

Κτίστηκε σε σχέδια των αρχιτεκτόνων Κωνσταντίνου Δήμου και Σπύρου Λέγγερη μεταξύ του 1931 και 1933. Το 1975 προστέθηκε ο δεύτερος όροφος.

Σήμερα το Συγκρότημα στεγάζει το 1ο Δημοτικό Σχολείο, το 7ο Γυμνάσιο, το 28ο Λύκειο, το 103ο Νηπιαγωγείο και 3ο Εσπερινό Γυμνάσιο Αθηνών.

Πηγή: Cognosco Team

Σχολικό Συγκρότημα, Παγκράτι

Πηγή: Εθνικό Κτηματολόγιο

Αεροφωτογραφία Σχολείου πριν την προσθήκη ορόφου (1952)

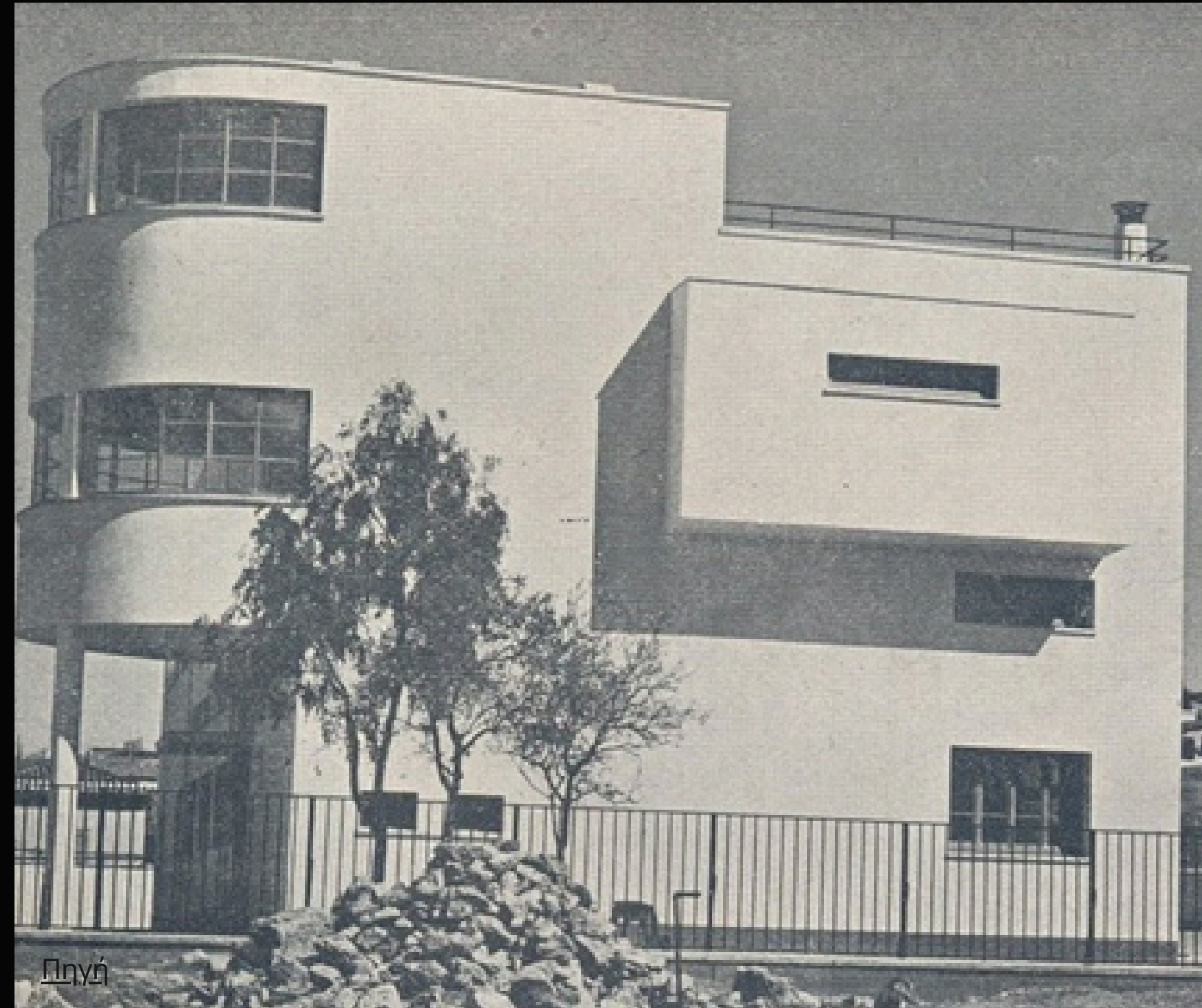

Πηγή: Εθνικό Κτηματολόγιο

Αεροφωτογραφία Σχολείου μετά την προσθήκη ορόφου (1979)

91° Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, Παγκράτι

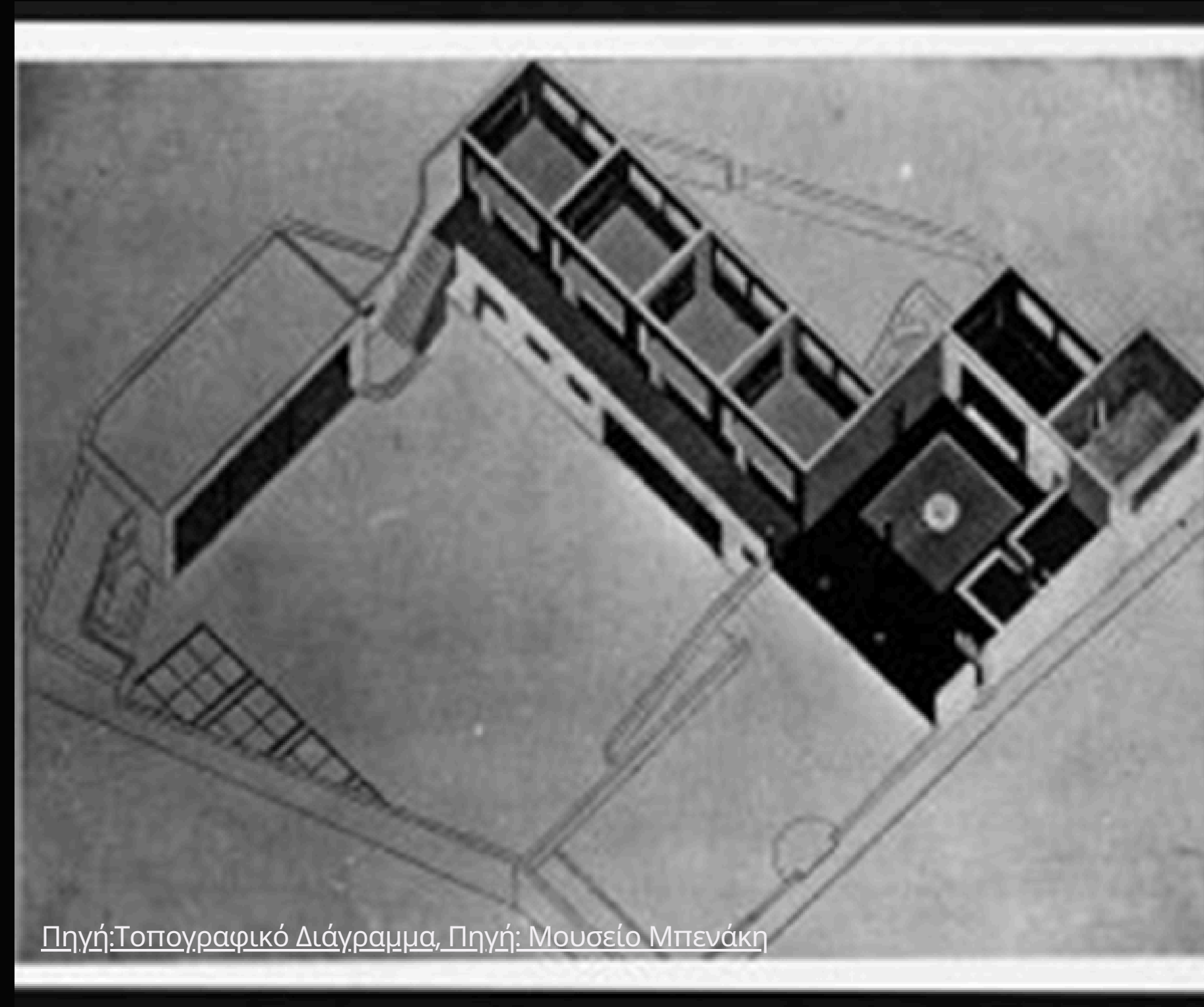
Βρίσκεται στην οδό Φιλολάου 163 στο Παγκράτι, στην 2η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Κυριακούλη Παναγιωτάκου τη δεκαετία του '30.

57° και 61° Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, Κολωνός

Βρίσκεται στην οδό Δίστομου 67 στον Κολωνό στην 4η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Νικόλαου Μητσάκη στις αρχές της δεκαετίας του '30.

Σήμερα το Συγκρότημα στεγάζει το 57ο και 61ο Δημοτικό Σχολείο και το 116ο και 55ο Νηπιαγωγείο.

Πηγή: Τοπογραφικό Διάγραμμα, Πηγή: Μουσείο Μπενάκη

56° Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, Ακαδημία Πλάτωνος

Βρίσκεται στην οδό Τιμαίου 9 στην Ακαδημία Πλάτωνος, στην 4η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ιωάννη Δεσποτόπουλου τη δεκαετία του '30.

Πηγή: Αθήνα 9,84

24^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, Άγιος Ελευθέριος

Βρίσκεται στην οδό Σαρανταπόρου 20 στον Άγιο Ελευθέριο στην 5η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων τη δεκαετία του '30.

Σχολικό Συγκρότημα «Μιχαήλ Νομικού», Κάτω Πατήσια

Βρίσκεται στην οδό Νικοπόλεως 33 στα Κάτω Πατήσια, στην 6η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Γεώργιου Πάντζαρη. Χτίστηκε από το 1926 έως το 1931 και στέγασε το Β' Βαρβάκειο Γυμνάσιο. Το 1934 κατασκευάστηκε η εκκλησία σε σχέδια του Νικόλαου Μητσάκη.

Σήμερα στεγάζει το 8ο Γενικό Λύκειο, 1ο Εσπερινό Γυμνάσιο, 1ο Εσπερινό Λύκειο Αθηνών και το 6ο Ειδικό και 76ο Νηπιαγωγείο Αθηνών.

Πηγή: Μηχανή του Χρόνου

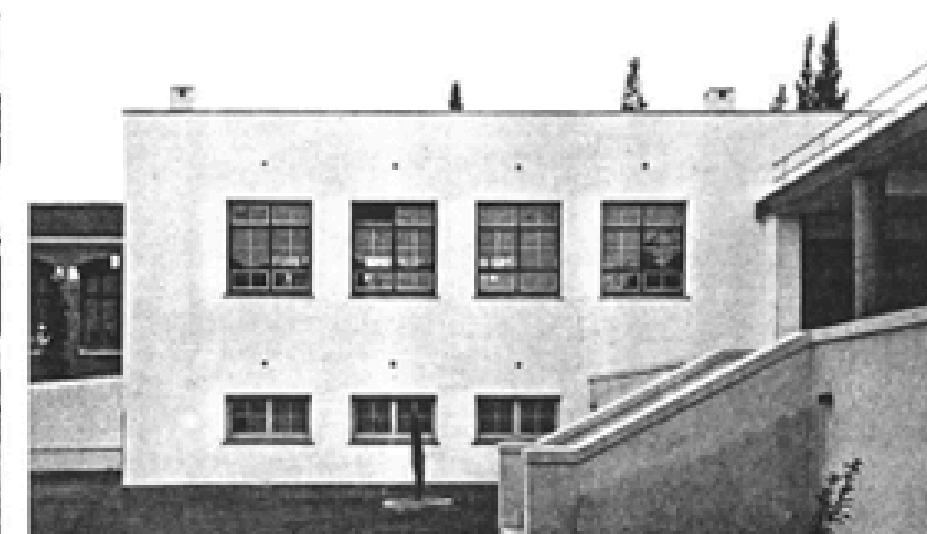
Πρακτικό Λύκειο, Αμπελόκηποι (Κατεδαφισμένο)

Βρισκόταν στην οδό Κυριακού Παναγιώτη 12 στους Αμπελόκηπους, στην 7η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων σε σχέδια του αρχιτέκτονα Νικόλαου Μητσάκη τη δεκαετία του '30.

Στη θέση του χτίστηκε τη δεκαετία του '70 νέο κτήριο που στεγάζει σήμερα το 2ο Πρότυπο Λύκειο Αθηνών, 2ο Εσπερινό Γενικό Λύκειο και Καλλιτεχνικό Σχολείο.

Πηγή: Archetype (Δημοσίευση 2019)

56° Γυμνάσιο Αθηνών, Αμπελόκηποι

Βρίσκεται στην οδό Αχαΐας 3 στους Αμπελόκηπους, στην 7η Δημοτική Ενότητα του Δήμου Αθηναίων και κτίστηκε τη δεκαετία του '30.

Πηγή: Monumenta

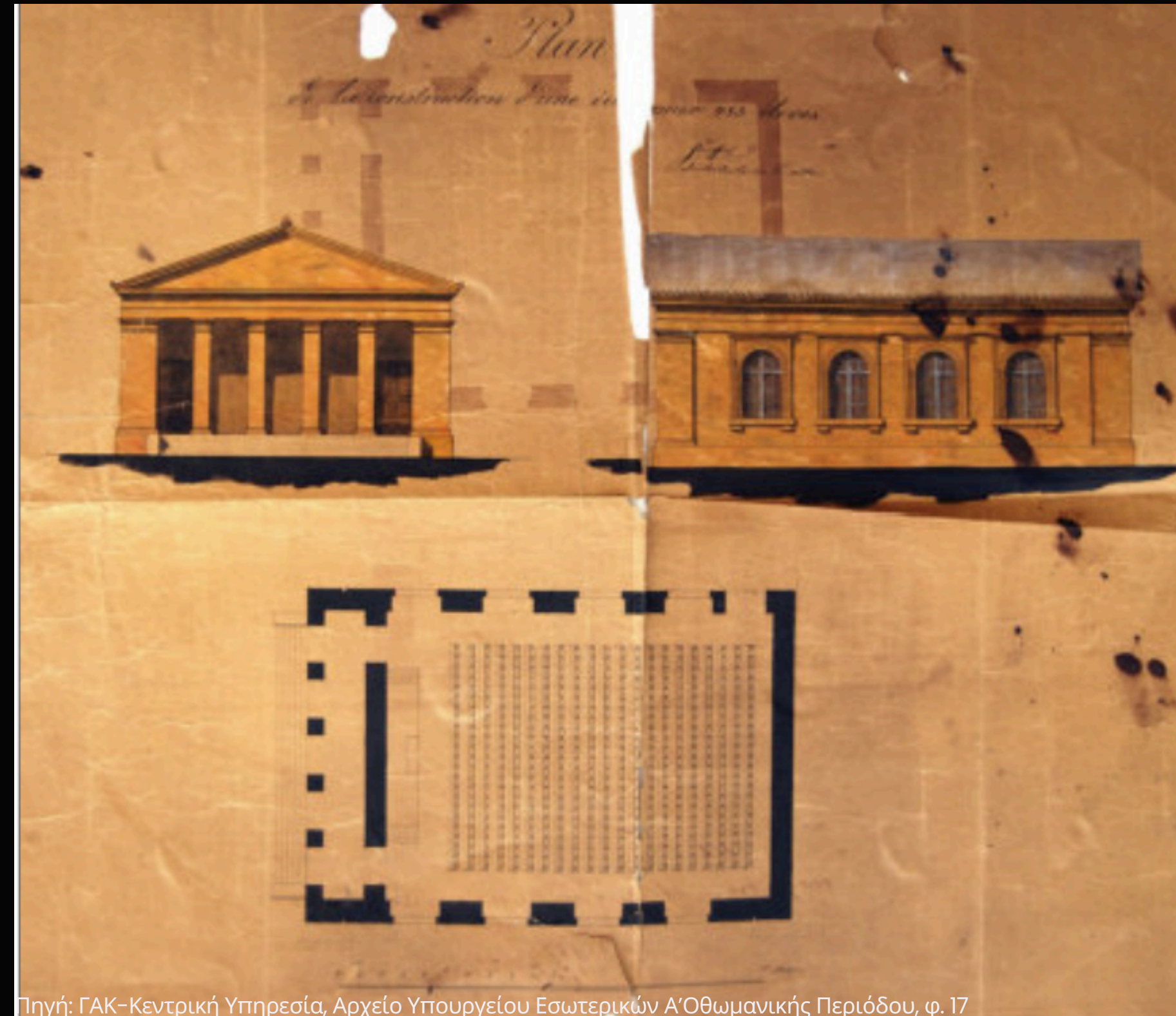
ΘΕΜΑΤΙΚΗ Γ

«Πρώιμες πολιτικές σχολικής στέγασης»

Κρατικό Πρόγραμμα Κατασκευής Τυποποιημένων Σχολείων 1895–1928

Η εκπαίδευση ως μέριμνα του κράτους αναφέρεται και σε προγενέστερα Συντάγματα, και πολύ παλαιότερα, ακόμη και σε αυτό του 1844.

Ομοίως, Σχολεία κρατικής δαπάνης καταγράφονται και προ του 1930.

Πηγή: ΓΑΚ-Κεντρική Υπηρεσία, Αρχείο Υπουργείου Εσωτερικών Α'Οθωμανικής Περιόδου, φ. 17

ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΦΕΤΗΡΙΑ

1834

Ο νόμος της 6/18 Φεβρουαρίου 1834 θεμελιώνει το ελληνικό δημοτικό σχολείο, καθιερώνοντας την υποχρεωτική και δωρεάν φοίτηση για παιδιά ηλικίας 5 έως 12 ετών, με διάρκεια επτά ετών και δυνατότητα πρόωρης αποφοίτησης εφόσον ο μαθητής κριθεί επαρκώς καταρτισμένος. Η αρχική ανάπτυξη του σχολικού δικτύου στηρίζεται στην κρατική χρηματοδότηση, ωστόσο σταδιακά η ευθύνη μετατοπίζεται στους δήμους, γεγονός που οδηγεί σε άνιση γεωγραφική ανάπτυξη και σημαντικούς περιορισμούς στις υποδομές.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

1836–1928

Η εξέλιξη του σχολικού δικτύου χαρακτηρίζεται από τέσσερις φάσεις:

- 1836–1860 αρχική ταχεία ανάπτυξη με έντονη κρατική παρέμβαση,
- 1860–1879 περίοδο σχεδόν στασιμότητας,
- 1879–1905 νέα επιτάχυνση λόγω μεταρρυθμίσεων
- 1905–1928 τελική κάμψη εξαιτίας πολέμων και δημογραφικών μεταβολών.

Συνολικά, παρατηρείται σημαντική αύξηση της σχολικής πυκνότητας, αλλά χωρίς αντίστοιχη ποιοτική αναβάθμιση των κτηριακών υποδομών.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Μετά το 1880

Η αλληλοδιδασκτική μέθοδος της πρώιμης περιόδου βασίζεται σε μεγάλους ενιαίους χώρους με πολλούς μαθητές.

Μετά το 1880, η συνδιδασκτική μέθοδος εισάγει νέα αρχιτεκτονικά πρότυπα:

- διακριτές αίθουσες ως επαναλαμβανόμενες μονάδες,
- έμφαση στον φωτισμό, τον αερισμό και την υγιεινή,
- πρόβλεψη προαυλίου χώρου.

Το σχολικό κτήριο αποκτά πιο σύνθετη οργάνωση και λειτουργικό χαρακτήρα, αντανakλώντας τις νέες παιδαγωγικές αντιλήψεις.

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

1894–1911

Το διάταγμα του 1894 θέτει τις πρώτες συστηματικές προδιαγραφές για τα σχολικά κτήρια, ενώ το πρόγραμμα του 1895 εισάγει τυποποιημένα σχέδια (μονοτάξια έως εξατάξια σχολεία) και αναθέτει στο κράτος την κατασκευή τους.

Παρά τη μαζική παραγωγή σχολείων και την εδραίωση κρατικού ελέγχου, τα διαθέσιμα κονδύλια παραμένουν ανεπαρκή, με αποτέλεσμα μεγάλο ποσοστό σχολείων να στεγάζεται σε ενοικιαζόμενα και συχνά ακατάλληλα κτήρια.

Σχολή Καραμάνου (Κατεδαφισμένο)

Βρίσκεται στην Πλατεία Καραμάνου, σε σχέδια του αρχιτέκτονα του Δήμου Αθηνών Franz Stauffert, το 1840.

Είναι γνωστό ως «Σχολή Καραμάνου» προς τιμήν του πρώτου δασκάλου του, Μιχαήλ Μ. Καραμάνο.

Για 30 χρόνια υπήρξε το μοναδικό δημοτικό σχολείο της Αθήνας που στεγαζόταν σε κτήριο ειδικά κατασκευασμένο για σχολείο, μέχρι την κατεδάφισή του το 1916.

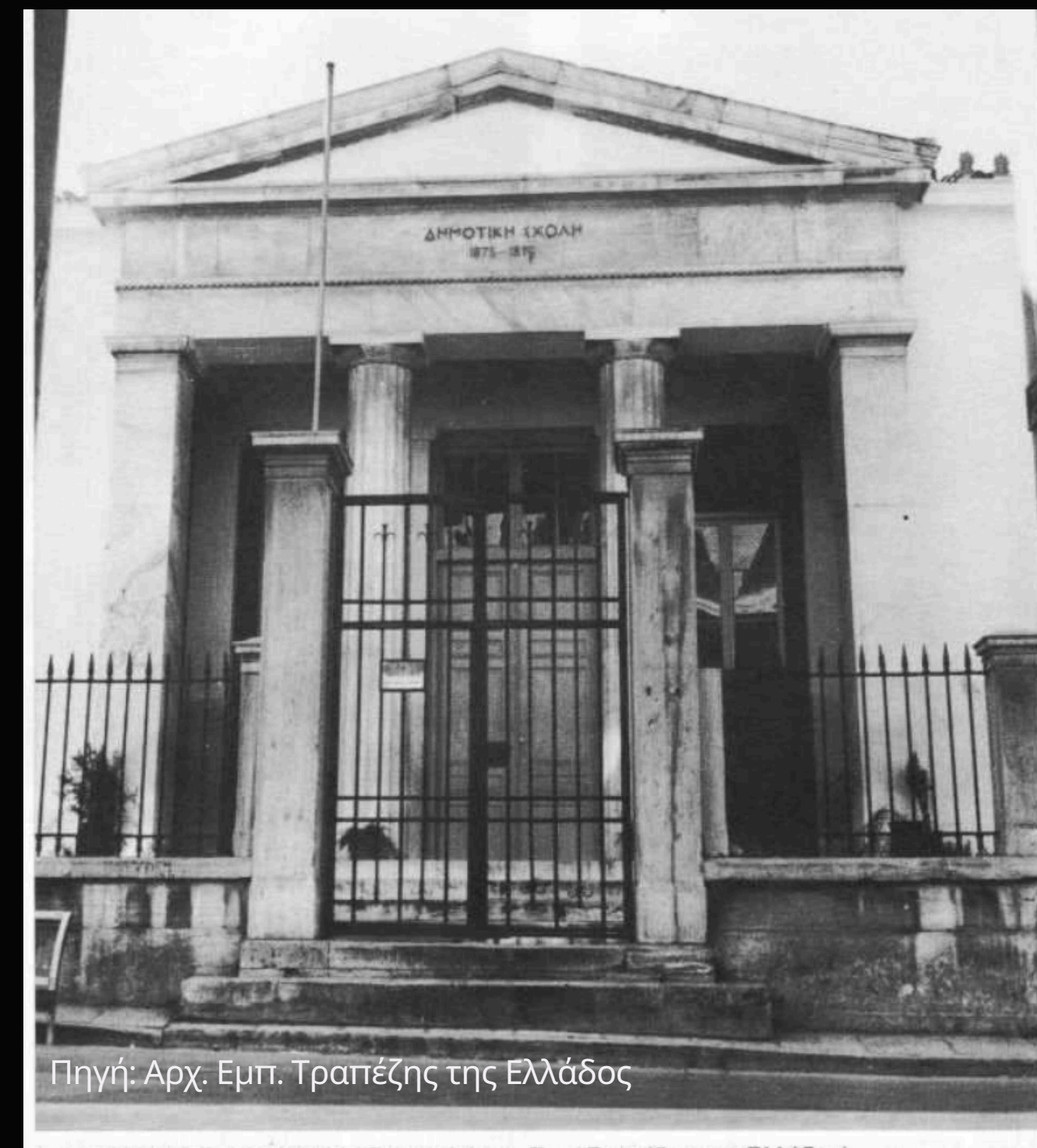
Πηγή: Facebook Η Αθήνα μέσα στον χρόνο

74^ο Δημοτικό σχολείο Αθηνών, Πλάκα

Βρίσκεται στην Πλάκα, στην Α' Δημοτική Κοινότητα Αθηνών, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Παναγή Κάλκου, 1875-1876

Είναι γνωστή ως «Σχολή Καμπάνη», προς τιμήν του δασκάλου Βασιλείου Καμπάνη.

Χαρακτηρίστηκε διατηρητέο μνημείο το 1977 και λειτουργεί έως σήμερα.

Πηγή: Αρχ. Εμπ. Τραπέζης της Ελλάδος

ΘΕΜΑΤΙΚΗ Δ

«Σχολεία του '30»

Εθνική Κληρονομιά υπό Διαπραγμάτευση

Τα Σχολεία της Αθήνας του '30 αποτελούν υλική μαρτυρία αρχιτεκτονικής και συνταγματικής τομής συνυφασμένης με την εδραίωση των κοινωνικών δικαιωμάτων.

Πηγή: 91 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

Κλιμακοστάσιο, Πηγή: Τα Νέα (Δημοσίευση 2018)

ΛΑΝ ΑΡΧΗ

Παρασκευή 8 Μαΐου 2026

Ώρα 19:00

Μεγάλη Αίθουσα Μεγάρου Φυσικής | Βιβλιοθήκη Νομικής Σχολής
Ε.Κ.Π.Α.

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!

Επιμέλεια: Οργανωτική Ομάδα του Ομίλου Νομικής-Αρχιτεκτονικής